

บทที่ 4

ตัวอักษรและตัวพิมพ์

ตัวอักษรเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของสิ่งพิมพ์ เพราะการสื่อสารในปัจจุบันยังคงต้องใช้ตัวอักษรเพื่อถ่ายทอดความคิดจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง รูปแบบตัวอักษรมีวิวัฒนาการต่อเนื่องมายาวนาน จากการเขียนด้วยมือมาสู่ยุคที่ใช้คอมพิวเตอร์ รูปรอยอักขระที่เกิดจากฝีมือมนุษย์และนำไปออกแบบเพื่อสื่อสารแทนคำพูด เรียกว่า “ตัวอักษร (letter)” ส่วนรูปรอยตัวอักขระที่เกิดจากเครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ แล้วนำไปสื่อสารสู่ผู้คนจำนวนมาก เรียกว่า “ตัวพิมพ์ (type)” เมื่อก้าวถึงการออกแบบสิ่งพิมพ์ จึงมักปรากฏคำว่าตัวอักษร และตัวพิมพ์อยู่ปะปนคาบเกี่ยวกันเสมอ ซึ่งต้องพิจารณาจากบริบทของตัวอักขระ จะได้ไม่สับสนในความหมายที่จะเกิดขึ้น

ยุคแรกของการสร้างต้นฉบับงานพิมพ์หรือเรียกว่า “การเรียงพิมพ์” นั้นเริ่มต้นจากวิธีแกะไม้ แล้วพัฒนาต่อมาเป็นการเรียงพิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ที่หล่อด้วยโลหะ มาถึงการเรียงพิมพ์ด้วยแสง จนปัจจุบันเป็นการเรียงพิมพ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทำให้การเรียงพิมพ์ในปัจจุบันมีขีดความสามารถในการสร้างรูปแบบสิ่งพิมพ์ได้กว้างขวางมากขึ้น กล่าวคือได้ตัวพิมพ์ที่คมชัด การจัดช่องไฟตัวพิมพ์สวยงามเหมาะสม ให้จังหวะในการอ่านดีขึ้น และสามารถสร้างตัวพิมพ์บนแผ่นฟิล์มแยกสีได้โดยตรง

นักออกแบบสิ่งพิมพ์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการนำตัวพิมพ์ไปสร้างสรรค์ให้เกิดภาพทางความคิด วิธีการใช้ ชนิด และแบบอย่างของตัวอักษรเพื่อสิ่งพิมพ์ การกำหนดขนาดของตัวอักษรให้เหมาะสมกับกลุ่มคำ ประโยค ย่อหน้า คอลัมน์และความสะดวกในการอ่านกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียงพิมพ์ การจัดประกอบหน้า รวมทั้งความเหมาะสมของรูปเล่ม เพื่อให้ได้สิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพ (ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. 2539: 101)

คำศัพท์เกี่ยวกับตัวอักษรและตัวพิมพ์

ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่องการออกแบบตัวอักษรและการออกแบบตัวพิมพ์ในปัจจุบันเป็นความรู้ มีพื้นฐานมาจากตัวอักษรโรมันเป็นหลัก และได้นำความรู้เหล่านี้มาเทียบเคียงใช้กับตัวอักษร และตัวพิมพ์ไทย ทำให้คำศัพท์หลายๆ คำมีความหมายคลาดเคลื่อนไปจากความเข้าใจดั้งเดิม จึงควรมีทำความเข้าใจร่วมกันในคำศัพท์เหล่านี้ก่อน เพื่อจะได้ไม่สับสนเมื่อพบคำศัพท์เหล่านี้ในภายหลัง คำศัพท์ที่จะได้อธิบายในลำดับต่อไปนี้เป็นคำศัพท์ที่เรียบเรียงมาจากหนังสือ “ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน” และ “การออกแบบตัวอักษร” ของ ดร.สันติ คุณประเสริฐ และยังประมวลจากคำศัพท์ที่บุคลากรในวงการผลิตสิ่งพิมพ์ใช้กันอยู่ จริงในปัจจุบัน

ตัวอักษร (letter) หมายถึง ตัวอักษรละ ตัวเลข สัญลักษณ์ต่างๆ รวมถึงสระและวรรณยุกต์ ที่สร้างขึ้นด้วยการขีดเขียนเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสิ่งพิมพ์และเพื่อการสื่อความหมายแทนคำพูด

ตัวพิมพ์ (type) หมายถึง ตัวอักษรที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการผลิตสิ่งพิมพ์ในปริมาณมาก เพื่อการสื่อสารไปผู้คนเป็นจำนวนมาก

ฟอนต์ (font) หมายถึง ตัวพิมพ์แบบหนึ่งที่มีทั้ง พยัญชนะ วรรณยุกต์ สระ เครื่องหมายและตัวเลขครบชุด ฟอนต์ใช้เรียกกันเฉพาะแบบตัวพิมพ์พวกเย็น (cold type) เช่น แบบตัวพิมพ์ที่ใช้ในคอมพิวเตอร์หรือแบบตัวพิมพ์จากเครื่องเรียงพิมพ์ด้วยแสง (phototype-setting) และแบบตัวพิมพ์ที่เป็นโปรแกรมใช้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

ไทป์เฟซ (typeface) หมายถึง ฟอนต์อย่างน้อย 4 แบบมารวมกันเป็นสกุลตัวพิมพ์ (family of type) ประกอบด้วยตัวพิมพ์ แบบตัวธรรมดา(regular) แบบตัวหนา(bold) แบบตัวเอน(italic) และแบบตัวหนาเอน(bold italic)

เส้นกึ่ง (serif) เส้นยื่นเล็กๆ ที่ฐานหรือที่หางของตัวพิมพ์บางแบบ

ภาพที่ 4.1 เส้นกึ่งมีหนานางหลายชนิดแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวพิมพ์แต่ละแบบ

ขนาดตัวพิมพ์ (point size) คือการกำหนดขนาดตัวพิมพ์ตามแนวตั้ง โดยนับจากระดับสระล่างไปจนถึงระดับวรรณยุกต์บนสุด มีหน่วยวัดเป็น พอยต์ (point)

ภาพที่ 4.2 ขนาดตัวพิมพ์เท่ากัน ความสูงของตัวอักษร (สูง บ) อาจไม่เท่ากันได้

ความกว้างตัวพิมพ์ (width) คือการกำหนดขนาดตัวพิมพ์ตามแนวนอน โดยที่ความสูงเท่าเดิม เมื่อบีบตัวพิมพ์ให้ผอมลง เรียก ตัวแคบ(condensed) กว้างปกติเรียก ตัวธรรมดา(regular) ขยายกว้างกว่าปกติเรียก ตัวกว้าง(extended)

 <p>8 ส่วน</p> <p>6 ส่วน</p>	ตัวแคบ	ตัวธรรมดา	ตัวกว้าง
	ตัวแคบ	ตัวธรรมดา	ตัวกว้าง
	ตัวแคบ	ตัวธรรมดา	ตัวกว้าง

ภาพที่ 4.3 ตัวธรรมดามีสัดส่วนเฉลี่ยประมาณ 6 : 8 (กว้าง : สูง)
ที่มา : มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2540: 30-31.

น้ำหนักตัวพิมพ์ (weight) คือความเข้มหรือความหนาของเส้นตัวพิมพ์ ที่ส่งผลให้ตัวพิมพ์ดูเบาบาง ปานกลาง หรือหนา การกำหนดน้ำหนักเส้นว่าจะหนักหรือเบาเพียงใดต้องพิจารณาให้ได้สัดส่วนกับขนาดตัวพิมพ์เป็นหลัก ในคอมพิวเตอร์เราจะพบว่า มีน้ำหนักตัวพิมพ์เพียง 2 แบบคือ แบบตัวธรรมดา และแบบตัวหนา

หัวเรื่อง (heading) เป็นตัวพิมพ์ที่โดดเด่นที่สุดของสิ่งพิมพ์ เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจในตัวสิ่งพิมพ์เป็นอันดับแรก

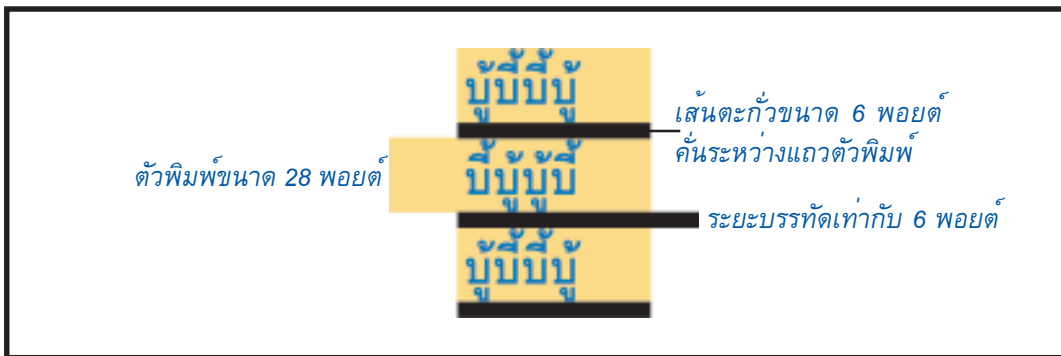
ชื่อเรื่อง (title) ตัวพิมพ์ที่ดูโดดเด่นกว่าเนื้อเรื่อง เพื่อเป็นการแสดงตัวให้ปรากฏอย่างชัดเจนถึงการแบ่งเนื้อหาออกเป็นเรื่องต่างๆหลายๆเรื่อง อาจมีแบ่งลดหลั่นกันไปอีกตามความสำคัญของเรื่อง

เนื้อเรื่อง (body text) ตัวพิมพ์ขนาด 14 - 16 พอยต์ มีลักษณะอ่านง่าย สะอาดตา ใช้เป็นส่วนเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ อาจมีจำนวนหลายบรรทัด ทำให้ต้องใช้เวลานาน

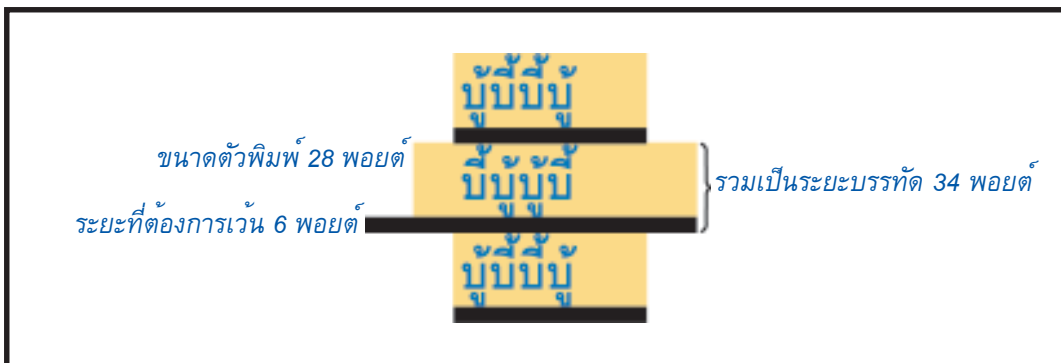
ภาพที่ 4.4 ตัวพิมพ์แสดงบทบาทแตกต่างกันไปเป็น 3 ลักษณะ คือ เป็นหัวเรื่อง ชื่อเรื่อง และเนื้อเรื่อง

ระยะบรรทัด (leading) เป็นการเรียกตามวิธีการเว้นระยะในการพิมพ์แบบเดิมระบบเล็ทเตอร์เพรส (letter press) ที่เคยใช้เส้นตะกั่วคั่นให้เกิดระยะห่างระหว่างแนวบรรทัด เช่น ตัวพิมพ์ขนาด 28 พอยต์ เมื่อใช้เส้นตะกั่วขนาด 6 พอยต์ เป็นตัวคั่นแนวบรรทัด ระยะบรรทัดที่เกิดขึ้นคือขนาด 6 พอยต์ เท่ากับความหนาของเส้นตะกั่ว

ภาพที่ 4.5 ระยะบรรทัดแบบเดิม ครั้งที่ใช้ระบบการพิมพ์แบบเล็ทเตอร์เพรส

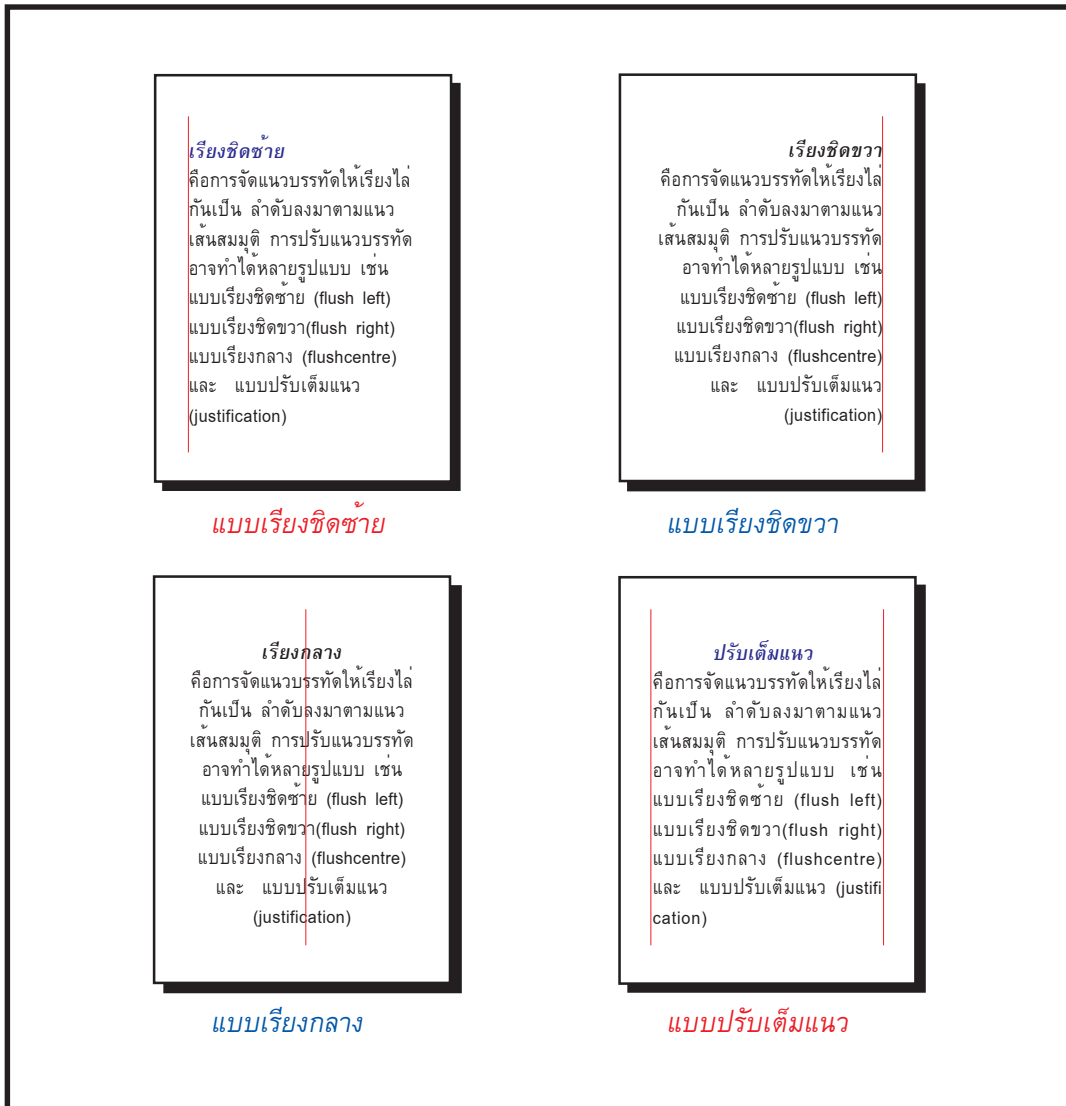
ในระบบคอมพิวเตอร์ การเว้นระยะบรรทัดใช้ผลรวมของขนาดตัวพิมพ์กับระยะที่ต้องการเว้นหน้าจากฐานลงมา เช่น ตัวพิมพ์ขนาด 28 พอยต์ บวกกับการเว้นระยะเพิ่มอีก 6 พอยต์ รวมเป็นระยะบรรทัด 34 พอยต์ (สันติ คุณประเสริฐ. ม.ป.ป.)

ภาพที่ 4.6 ขนาดตัวพิมพ์กับระยะที่ต้องการเว้น รวมกันเป็นระยะบรรทัดที่ใช้ในปัจจุบัน

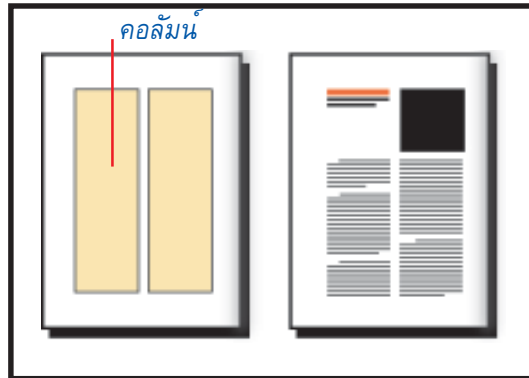
แนวบรรทัด (the line) การนำตัวพิมพ์หลายๆตัวมารวมกันจะเกิดเป็นคำ การนำคำหลายๆคำมารวมกันจะเกิดเป็นประโยค การนำประโยคหลายๆประโยคมารวมกันจะเกิดเป็นแนวบรรทัด แนวบรรทัดจึงเป็นที่รวมของตัวพิมพ์ที่ถูกจัดเรียงไว้ในแนวนอน เราสามารถจัดเรียงแนวบรรทัดให้มีลักษณะต่างๆได้ แต่ที่สำคัญต้องให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้ง่ายและสะดวกชัดเจน

การปรับแนวบรรทัด (alignment) คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติ การปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น แบบเรียงชิดซ้าย (flush left) แบบเรียงชิดขวา (flush right) แบบเรียงกลาง (flush centre) และแบบปรับเต็มแนว (justification) (ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2532: 30-31.)

ภาพที่ 4.7 รูปแบบแนวบรรทัดจัดได้หลายรูปแบบ แบบเรียงชิดซ้ายและแบบปรับเต็มแนวเหมาะสำหรับการจัดเนื้อเรื่อง เพราะมีจุดเริ่มต้นบรรทัดเท่ากัน ทำให้สะดวกต่อการอ่าน

คอลัมน์ (column) หมายถึง พื้นที่สำหรับจัดเรียงตัวพิมพ์หรือจัดแนวบรรทัดตัวพิมพ์ มีความยาวต่อเนื่องกันลงมาตามแนวตั้ง อาจมีได้หลายคอลัมน์ในหนึ่งหน้า

ภาพที่ 4.8 สิ่งพิมพ์ขนาด A4 สามารถแบ่งคอลัมน์ได้ตั้งแต่ 2-4 คอลัมน์ ถ้ามากหรือน้อยกว่านี้ จะทำให้แนวบรรทัดสั้นหรือยาวเกินไป ตัวพิมพ์จะมีประสิทธิภาพต่ำทำให้อ่านยาก

ประสิทธิภาพ (legibility) หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะของตัวพิมพ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และแยกแยะว่ามีตัวพิมพ์อะไรปรากฏต่อสายตา ประสิทธิภาพมุ่งเน้นไปทางด้านกายภาพของตัวพิมพ์ คือตัวพิมพ์ตัวหนึ่งแบบหนึ่ง ขนาดหนึ่ง บนกระดาษลักษณะหนึ่ง ด้วยสีคู่หนึ่ง สภาพแสงสว่างหนึ่ง จะส่งผลต่อการรับรู้ของมนุษย์อย่างไรบ้าง เห็นได้ชัดเจนหรือไม่ชัดเจนมากน้อยเพียงใด อ่านได้ง่ายหรือยาก

ประสิทธิภาพต่ำกว่า	ประสิทธิภาพสูงกว่า
ตัวเล็ก	ตัวใหญ่
ตัวบาง	ตัวหนา
ตัวแบบแปร	ตัวแบบหลัก
สีจาง	สีเข้ม
สีไม่แตกต่างกัน	สีแตกต่างกัน

ภาพที่ 4.9 คุณสมบัติบางประการที่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของตัวพิมพ์

รูปแบบและบุคลิกของตัวพิมพ์

ตัวพิมพ์แต่ละชนิดมีรูปแบบและบุคลิกแตกต่างกัน บางชนิดมีลักษณะที่อ่านง่ายเหมาะที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อเรื่อง ขณะที่บางชนิดดูเด่นชัด สะดุดตา เหมาะที่จะนำมาใช้เป็นหัวเรื่อง ชื่อเรื่อง เมื่อนำตัวพิมพ์เหล่านี้มาออกแบบจัดสร้างและออกแบบสิ่งพิมพ์ จะส่งผลให้สิ่งพิมพ์มีบุคลิกที่แตกต่างกันไป บางชนิดดูเป็นทางการให้ความรู้สึกถึงอำนาจหน้าที่ บางชนิดดูสบายๆ ไม่เคร่งครัดนัก ความหลากหลายของตัวพิมพ์ร่วมกับวิธีจัดรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ดีสามารถเสริมภาพลักษณ์ของสิ่งพิมพ์ให้ดูเด่นยิ่งขึ้น การเลือกใช้ตัวพิมพ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเนื้อหาและความหมายที่ต้องการได้ง่าย (รัชชัย ศรีสุภาพ. 2549: 22)

อ่อนหวาน	อ่อนหวาน
เข้มน้ำแข็ง	เข้มน้ำแข็ง
ทันสมัย	ทันสมัย
เด็กๆ	เด็กๆ
บรรจง	บรรจง
ท้วม	ท้วม
ไทยๆ	ไทยๆ
จีนๆ	จีนๆ

ภาพที่ 4.10 ตัวอักษรแต่ละแบบให้ภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป มีผลต่อความหมายและการรับรู้

แบบของตัวพิมพ์

เมื่อมีผู้นำวิธีการพิมพ์เข้ามาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการประดิษฐ์ตัวพิมพ์อักษรไทยขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยรูปแบบตัวเขียนของสมัยรัตนโกสินทร์มาปรับปรุงเป็นตัวพิมพ์อักษรไทย แต่ตัวพิมพ์ดังกล่าวก็ไม่ได้มีผู้กำหนดหลักเกณฑ์โครงสร้างรูปแบบและลักษณะให้ลงตัวเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับใช้เป็นแบบแผนทั่วประเทศ

ช่วงปี พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2539 ราชบัณฑิตยสถานมอบหมายให้คณะกรรมการชุดหนึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย พิจารณาร่างหลักเกณฑ์โครงสร้างของตัวอักษรไทยจนสำเร็จสมบูรณ์ สามารถจัดทำเป็นมาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย และจัดพิมพ์ออกเป็นหนังสือเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน เมื่อปี พ.ศ. 2540 ชื่อว่า “มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน”

1. แบบตัวพิมพ์ไทย

ราชบัณฑิตยสถานแบ่งรูปแบบตัวพิมพ์ เป็น 3 แบบ คือ ตัวแบบหลัก ตัวแบบเล็ก และตัวแบบแปร (มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2540: 1-3)

1.1 ตัวแบบหลัก เป็นตัวพิมพ์ที่มีหัวกลม ความหนักเบาของเส้นเสมอกันหมด นอกจากส่วนที่เป็นเส้นโค้ง เส้นหัก รวมทั้งส่วนต้นหรือปลายของตัวอักษร และเครื่องหมายต่าง ๆ บางตัว ขนาดของเส้นอาจหนาหรือบางกว่าได้บ้าง ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตัวพิมพ์ที่มีหัวกลม ความหนักเบา
ของเส้น เสมอกันหมด นอกจาก
ส่วนที่เป็นเส้นโค้ง เส้นหัก
(เจเอส ประสพลาภ : JS Prasoplarpas)

ภาพที่ 4.11 ตัวพิมพ์แบบ เจเอสประสพลาภ (JS Prasoplarpas) มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวแบบหลักมากที่สุด

1.2 ตัวแบบเล็ก เป็นรูปแบบที่ต่างจากตัวแบบหลักเล็กน้อย เช่นมีเส้นกึ่งเส้นลำตัวอาจมีหนักเบาแตกต่างกัน เป็นแบบที่ใช้กันทั่วไปและถือว่าเป็นแบบที่ถูกต้องเช่นเดียวกัน

<p>เป็นรูปแบบที่ต่างจากตัวแบบหลักเล็กน้อย เช่น มีเส้นกึ่งเส้นลำตัวอาจมีหนักเบาแตกต่างกัน (โบรวาลเลียยูพีซี : BrowalliaUPC)</p>	<p>เป็นรูปแบบที่ต่างจากตัวแบบหลักเล็กน้อย เช่น มีเส้นกึ่งเส้นลำตัวอาจมีหนักเบาแตกต่างกัน (อังศนายูพีซี : AngsanaUPC)</p>
--	--

ภาพที่ 4.12 สิ่งพิมพ์เป็นเอกสารและตำรา ส่วนมากนิยมใช้ตัวแบบเล็ก เพราะอ่านได้ลื่นไหลดี

1.3 ตัวแบบแปร เป็นรูปแบบที่ใช้กันอยู่แต่ไม่อาจจัดเข้าหลักเกณฑ์นี้ได้ เช่น ตัวที่มีหัวบอดหรือตัน หัวแฝงเร้น ตัวแบบคัดลายมือ เขียนลายมือ และตัวประดิษฐ์อื่นๆ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 2537: 224-229)

หัวบอด/ดับ	ตัดสายมิง
หัวบอด/ดับ	คัดลายมือ
หัวบอด/ตัน	คัดลายมือ
หัวบอดตัน	คัดลายมือ
หัวแฝงเร้น	เขียนลายมือ
หัวแฝงเร้น	เขียนลายมือ
หัวแฝงเร้น	เขียนลายมือ
หัวแฝงเร้น	เขียนลายมือ
หัวแฝงเร้น	ประดิษฐ์อื่นๆ
หัวแฝงเร้น	ประดิษฐ์อื่นๆ

ภาพที่ 4.13 ตัวแบบแปรเหมาะสำหรับใช้ทำเป็นหัวเรื่องและชื่อเรื่อง เพราะมีการออกแบบให้น่าสนใจ

2. บทบาทของตัวพิมพ์

ตัวพิมพ์ที่ปรากฏในงานสิ่งพิมพ์ แสดงบทบาทและบุคลิกแตกต่างกันไปตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด บางกลุ่มทำหน้าที่เป็น หัวเรื่อง บางกลุ่มทำหน้าที่เป็น ชื่อเรื่อง บางกลุ่มทำหน้าที่เป็น เนื้อเรื่อง แต่ละหน้าที่มีการใช้แบบตัวพิมพ์แตกต่างกันออกไป

2.1 หัวเรื่อง เป็นตัวพิมพ์ที่โดดเด่นที่สุดของสิ่งพิมพ์ เพราะมีหน้าที่ในการดึงดูดให้ผู้อ่านมาสนใจในตัวสิ่งพิมพ์เป็นอันดับแรก เพื่อจะได้สืบค้นไปยังส่วนต่างๆ ของสิ่งพิมพ์เป็นลำดับต่อไป **รูปแบบ ขนาด สีเส้น และการออกแบบจึงต้องเน้นเป็นพิเศษ** ส่งผลให้ประจักษ์ภาพลดลง แต่บางครั้งก็เป็นความตั้งใจของนักออกแบบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการให้หัวเรื่องอ่านยาก เพื่อเป็นการดึงดูดให้ผู้อ่านใช้เวลาอยู่กับหัวเรื่องให้มากขึ้น

2.2 ชื่อเรื่อง จะดูโดดเด่นกว่าเนื้อเรื่อง เพื่อแสดงตัวให้ปรากฏอย่างชัดเจน ถึงการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นเรื่องต่างๆ หลายเรื่อง แต่ละเรื่องคืออะไร อยู่ตำแหน่งใด ตัวพิมพ์จึงควรมีขนาดใหญ่กว่าเนื้อเรื่องเล็กน้อย มีสีสดกว่า เส้นตัวหนากว่า แบบของตัวพิมพ์จึงควรเป็นตัวแบบเลือกหรือตัวแบบแปร ถ้าเลือกตัวแบบแปรควรเลือกใช้ตัวพิมพ์ที่ยังคงมีประจักษ์ภาพระดับกลาง ๆ ยังคงอ่านได้โดยไม่ยากเย็นนัก

2.3 เนื้อเรื่อง เป็นตัวเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ บางทีอาจมีเป็นจำนวนมาก กินเนื้อที่หลายบรรทัด ต้องใช้เวลาในการอ่านนานจึงต้องเลือกใช้ตัวพิมพ์ขนาดเล็ก ลักษณะเรียบง่าย ดูสะอาดตา มีประจักษ์ภาพสูง อาจเป็นตัวแบบหลักหรือตัวแบบเลือกก็ได้โดยทั่วไปจะใช้ตัวพิมพ์สีดำ ในภาษาไทยนิยมใช้ตัวพิมพ์ขนาด 12-16 พอยต์ ภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ขนาด 10-14 พอยต์ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับขนาดของสิ่งพิมพ์ ถ้าจะใช้ตัวพิมพ์ภาษาไทยและตัวพิมพ์ภาษาอังกฤษในเนื้อเรื่องเดียวกัน ต้องให้ตัวพิมพ์ภาษาอังกฤษเล็กกว่าตัวพิมพ์ภาษาไทยประมาณ 2 พอยต์ จึงจะดูกลมกลืนกันพอดี (ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2532: 37)

การออกแบบเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องที่เลือกใช้แบบตัวพิมพ์หรือระยะบรรทัดผิดพลาด การจัดวางหรือเริ่มต้นพารากราฟ(paragraph)ไม่เหมาะสม จะทำให้ประสิทธิภาพของสิ่งพิมพ์ลดลง ทั้งในด้านของ ภาพลักษณ์และการสื่อสาร ข้อความรู้ต่อไปนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อไปถึงงานสิ่งพิมพ์เป็นลำดับต่อไป

สิ่งแรกที่ต้องตัดสินใจก่อนออกแบบเนื้อเรื่อง คือ จะเลือกตัวพิมพ์แบบใด ตัวพิมพ์ขนาดเท่าไร ระยะบรรทัดควรจะเป็นเท่าไร การจัดแนวบรรทัดแบบใดจึงเหมาะสม และจะเริ่มต้นบรรทัดแรกของพารากราฟอย่างไร คำตอบสุดท้ายของ ปัญหาทั้งหมดจะอยู่ที่ ความเหมาะสม หรือ ไม่เหมาะสม เท่านั้น ไม่สามารถชี้ชัดลงไป ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องที่สุด (โชคชัย เตชพรุ่ง และวันชัย เตชพรุ่ง. 2538: 103-106)

1. แบบตัวพิมพ์ที่เหมาะสม

แบบตัวพิมพ์ชื่อ “ฟอนต์ ฟช๒” หรือ “ครุฑ” (Garuda) เป็นแบบตัวพิมพ์ มีเส้นคงที่ ซึ่งศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้รับความร่วมมือจาก บจก.ยูนิตี้ โพรเกรส ในการพัฒนาตัวพิมพ์แบบนี้ขึ้นมาเพื่อให้เป็นสาธารณสมบัติของคนไทย แบบตัวพิมพ์ “ฟอนต์ ฟช๒” พัฒนาขึ้นโดยใช้ต้นแบบจากตัวพิมพ์ชื่อ “โบรวาลเลียยูพีซี” (BrowalliaUPC) จัดได้ว่าเป็นแบบตัวพิมพ์มีคุณสมบัติอ่านง่ายสบายตา ดูสะอาดเรียบร้อย และให้ความต่อเนื่องในการอ่านได้ดี

แบบตัวพิมพ์ “ฟอนต์ ฟชช” และ/หรือ โบรวาลเลีย ใช้ได้ดีในการทำเป็นเนื้อเรื่อง เป็นแบบตัวพิมพ์ที่อ่านง่าย มีลักษณะหัวกลมโปร่ง เส้นลำตัวเสมอกันหมด ช่วยทำให้การอ่านนั้นไหลลื่น เชื่อมโยงไปยังแต่ละตัวได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยจำแนกรูปร่างของตัวพิมพ์แต่ละตัวให้เห็นแตกต่างกันอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ตัวพิมพ์แบบดังกล่าว ตัวพิมพ์อื่นๆ ที่มีคุณสมบัติตาม ที่กล่าวมานี้ เช่น ตัวพิมพ์แบบ คอร์ดียูพีซี (CordiaUPC) ก็ถือว่าเป็นแบบตัวพิมพ์เนื้อเรื่องที่เหมาะสมได้เช่นกัน

<p>“ฟอนต์ ฟชช” จะมีลำตัวแคบกว่า “โบรวาลเลียยูพีซี” เล็กน้อย</p>	<p>แบบตัวพิมพ์ชื่อ ฟอนต์ ฟชช หรือ “กรุช” (Garuda) เป็นแบบตัวพิมพ์มีเส้นคงที่ โดยศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ</p>
	<p>แบบตัวพิมพ์ชื่อ โบรวาลเลียยูพีซี (BrowalliaUPC) ต้นแบบตัวพิมพ์มีเส้นคงที่ ซึ่งศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ฯ นำไปสร้าง ฟอนต์ ฟชช</p>

ภาพที่ 4.14 ภาพการเปรียบเทียบ แบบตัวพิมพ์ “ฟอนต์ ฟชช” และแบบตัวพิมพ์ “โบรวาลเลียยูพีซี”

เมื่อเลือกแบบตัวพิมพ์สำหรับเนื้อเรื่องได้แล้ว ให้พิจารณาเลือกแบบตัวพิมพ์ที่มีสกุลตัวพิมพ์ติดมาด้วย เช่น มีแบบ ตัวธรรมดา ตัวหนา ตัวเอิน และ ตัวหนาเอิน สกุลตัวพิมพ์เหล่านี้ทำให้มีทางเลือกในการออกแบบได้หลายทิศทาง อีกทั้งยังจะทำให้สิ่งพิมพ์มีเอกภาพดียิ่งขึ้น เมื่อได้ใช้ตัวพิมพ์สกุลเดียวกันในการออกแบบ

โบรวาลเลียยูพีซี (BrowalliaUPC)	: ตัวธรรมดา (Normal)
โบรวาลเลียยูพีซี (BrowalliaUPC)	: ตัวหนา (Bold)
โบรวาลเลียยูพีซี (BrowalliaUPC)	: ตัวเอิน (Italic)
โบรวาลเลียยูพีซี (BrowalliaUPC)	: ตัวหนาเอิน (Bold Italic)

ภาพที่ 4.15 โปรแกรมฟอนต์ที่ใช้ในคอมพิวเตอร์ปัจจุบัน ฟอนต์หลายๆแบบจะมีสกุลติดมาด้วย โดยเฉพาะฟอนต์ที่ใช้ทำเป็นเนื้อเรื่อง

2. ขนาดตัวเนื้อเรื่องที่เหมาะสม

ยังไม่มีวิธีการที่จะเลือกขนาดของตัวพิมพ์ที่เหมาะสมได้ จึงมีทางเดียวที่ใช้สำหรับกำหนดขนาดตัวพิมพ์ที่เหมาะสมคือการลองผิดลองถูก ขนาดของแบบตัวพิมพ์เนื้อเรื่องในภาษาไทยจะกำหนดไว้ที่ 14-16 พอยต์ ภาษาอังกฤษ จะกำหนดไว้ที่ 12-14 พอยต์ ทดลองปรับเพิ่มลดคราวละ 1 พอยต์ แล้วพิมพ์ผลออกเพื่อทดสอบดูความเหมาะสม ให้ทดลองเปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 14 พอยต์ 15 พอยต์ และ 16 พอยต์ จะพบความประหลาดใจเมื่อพบว่าตัวพิมพ์ขนาด 16 พอยต์อาจใหญ่เกินไป และขนาด 14 พอยต์ ก็อาจเล็กเกินไป แต่ขนาด 15 พอยต์นั้นพบว่าเหมาะสมดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวพิมพ์แต่ละแบบ และประสบการณ์ของนักออกแบบแต่ละคนตัวตัดสินว่าควรเลือกใช้ตัวพิมพ์ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสม

<p>14 พอยต์</p>	<p>เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 14 พอยต์ 15 พอยต์ และ 16 พอยต์ จะพบความประหลาดใจเมื่อพบว่าตัวพิมพ์ขนาด 16 พอยต์ใหญ่เกินไป และขนาด 14 พอยต์ก็อาจเล็กเกินไป แต่ขนาด 15 พอยต์นั้นพบว่าเหมาะสมดีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแบบตัวพิมพ์แต่ละแบบและประสบการณ์ของนักออกแบบ</p>
<p>15 พอยต์</p>	<p>เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 14 พอยต์ 15 พอยต์ และ 16 พอยต์ จะพบความประหลาดใจเมื่อพบว่าตัวพิมพ์ขนาด 16 พอยต์นั้นใหญ่เกินไป และขนาด 14 พอยต์ก็อาจเล็กเกินไป แต่ขนาด 15 พอยต์นั้นพบว่าเหมาะสมดีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแบบตัวพิมพ์แต่ละแบบ และประสบการณ์ของนักออกแบบ</p>
<p>16 พอยต์</p>	<p>เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 14 พอยต์ 15 พอยต์ และ 16 พอยต์ จะพบความประหลาดใจเมื่อพบว่าตัวพิมพ์ขนาด 16 พอยต์ใหญ่เกินไป และขนาด 14 พอยต์ก็อาจเล็กเกินไป แต่ขนาด 15 พอยต์นั้นพบว่าเหมาะสมดีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแบบตัวพิมพ์แต่ละแบบ และประสบการณ์ของนักออกแบบ</p>

ภาพที่ 4.16 นักออกแบบสิ่งพิมพ์จะต้องใช้ประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตนพิจารณาตัวพิมพ์ที่มีขนาดแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคราวละ 1 พอยต์ ว่าขนาดใดคือขนาดที่เหมาะสมกับสิ่งพิมพ์ที่จะออกแบบ

3. ระยะบรรทัดที่เหมาะสม

เมื่อได้เลือกแบบและขนาดของตัวพิมพ์แล้ว ก็ต้องปรับแต่งระยะบรรทัด ขนาดของตัวพิมพ์จะเป็นตัวกำหนดระยะบรรทัด ตัวพิมพ์ที่มีส่วนสูงไม่มาก ต้องการระยะบรรทัดน้อยกว่าตัวพิมพ์ที่มีส่วนสูงมากกว่า ระยะบรรทัดที่นิยมใช้กันอยู่ในวงการผลิตสิ่งพิมพ์คือกำหนดให้มากกว่าขนาดความสูงของตัวพิมพ์อยู่ 1-3 พอยต์ เช่น ถ้าเลือกใช้ ตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดก็ควรจะมีขนาด 16 17 หรือ 18 พอยต์ เป็นต้น ระยะบรรทัดขนาดใดจะเหมาะสมที่สุดต้องใช้วิธีลองผิดลองถูกช่วยตัดสินใจ ทดลองพิมพ์เนื้อเรื่องตัวอย่าง โดยกำหนดระยะบรรทัดให้แตกต่างกันไปที่ละ 1 พอยต์ จะพบว่าสิ่งพิมพ์แต่ละตัวอย่างให้ประจักษ์ภาพในการอ่านแตกต่างกันจนสังเกตเห็นได้

ระยะบรรทัด 15 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน
ระยะบรรทัด 16 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน
ระยะบรรทัด 17 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน
ระยะบรรทัด 18 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน
ระยะบรรทัด 19 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน
ระยะบรรทัด 20 พอยต์	เปรียบเทียบตัวพิมพ์ขนาด 15 พอยต์ ระยะบรรทัดเริ่มต้นที่ 15 พอยต์ และเพิ่มระยะบรรทัดคราวละ 1 พอยต์เป็นลำดับไปจนถึง 20 พอยต์ จะพบว่าประจักษ์ภาพมีความแตกต่างกัน

ภาพที่ 4.17 ตัวพิมพ์แบบโบรวาลเลีย ขนาด 15 พอยต์ ใช้ระยะบรรทัดแตกต่างกันไปคราวละ 1 พอยต์

4. การจัดแนวบรรทัดที่เหมาะสม

การจัดแนวบรรทัด หมายถึงรูปแบบการจัดข้อความลงในคอลัมน์ การจัดแนวบรรทัดของเนื้อเรื่องมีรูปแบบที่เหมาะสม 2 รูปแบบ คือ

4.1 จัดแบบเรียงชิดซ้าย เป็นการจัดให้จุดเริ่มต้นของทุกบรรทัดอยู่ชิดขอบคอลัมน์ด้านซ้ายมือเป็นแนวเดียวกันหมดทุกบรรทัด ส่วนท้ายบรรทัดปล่อยให้เว้นห่างอย่างอิสระ จะทำให้ระยะเว้นวรรคและระยะห่างระหว่างตัวอักษรเท่ากัน ขณะที่ความยาวของแต่ละบรรทัดจะไม่เท่ากัน การจัดเนื้อความแบบเรียงชิดซ้ายจะทำให้มีพื้นที่ว่างด้านขวามากขึ้น เพราะแต่ละบรรทัดจะมีความยาวแตกต่างกันเล็กน้อย

4.2 จัดแบบปรับเต็มแนว เป็นการจัดเนื้อความให้ความยาวของบรรทัดเท่ากันหมดทุกบรรทัด ระยะเว้นวรรคและระยะห่างตัวพิมพ์จะถูกขยายหรือลดแตกต่างกันไป เพื่อให้ตัวพิมพ์ตัวสุดท้ายของแต่ละบรรทัดวางได้พอดีกับการกั้นขอบด้านขวาของแถว

การพิจารณาว่าจะเลือกใช้การจัดแนวบรรทัดแบบใดในการจัดเนื้อเรื่องนั้นมีข้อควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

ก. ภาพพจน์ที่ต้องการนำเสนอ เนื้อเรื่องจัดแบบเรียงชิดซ้ายมีลักษณะเป็นกันเอง และไม่เป็นการเหมือนเนื้อเรื่องที่จัดแบบปรับเต็มแนว ที่มักจะใช้เพื่อนำเสนอภาพพจน์ที่จริงจังมากกว่า

ข. ความยาวของบรรทัด หลีกเลี่ยงการใช้เนื้อเรื่องแถวสั้น ๆ กับการจัดแนวบรรทัดแบบปรับเต็มแนว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ตัวพิมพ์ ขนาดใหญ่ จะทำให้เกิดช่องว่างของเว้นวรรคและระยะห่างระหว่างตัวพิมพ์ไม่น่าดู

ค. เวลาในการทำงาน ต้องใช้เวลามากในการปรับเนื้อเรื่องให้พอดีทั้งซ้ายและขวาเพื่อให้ออกมาดูดี เพราะต้องเสียเวลาในการทบทวนการใช้เว้นวรรค

ง. ความหนาแน่นของตัวพิมพ์ เพราะในแต่ละบรรทัดของการจัดแบบปรับเต็มแนวจะขยายจนพอดีทั้งซ้ายและขวา จึงบรรจุตัวพิมพ์ไว้ครบถ้วนพอดีจนสิ้นสุดบรรทัด ทำให้ประหยัดพื้นที่พิมพ์มากกว่าการจัดแบบเรียงชิดซ้าย

จ. ความง่ายในการอ่าน ถึงแม้ว่าจะไม่มีงานวิจัยที่สนับสนุนอย่างเป็นทางการ แต่จากหลักฐานทางการพิมพ์ที่มีอยู่ทั่วไปพบว่า การจัดแบบเรียงชิดซ้ายนั้นอ่านได้ง่ายกว่าเนื่องมาจากระยะเว้นวรรคและระยะห่างตัวอักษรมีความสม่ำเสมอ

ฉ. เมื่อเลือกจัดแบบเรียงชิดซ้าย ในส่วนขวาที่เว้นห่างของแต่ละบรรทัดจะต้องไม่แตกต่างกันมากเกินไป อย่างเช่นบรรทัดที่ยาวมากอยู่ถัดจากบรรทัดที่สั้นมาก หลีกเลี่ยงการปล่อยด้านขวาที่ทำให้รูปร่างของขอบด้านขวาดูไม่ปกติ อย่างเช่นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนหรือเป็นเส้นทแยงมุม

ภาพที่ 4.18 ภาพแสดงการเปรียบเทียบการจัดแนวบรรทัด 4 แบบ

5. การออกแบบบรรทัดแรกของเนื้อเรื่อง

สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับต่อไปคือ จะทำอย่างไรกับบรรทัดแรกของเนื้อเรื่อง จะเลือกเพิ่มระยะห่างพิเศษเหนือเนื้อเรื่อง หรือจะเลือกเว้นช่องว่างในบรรทัดแรก โดยการทำให้เป็นย่อหน้า วิธีการที่ดีที่สุด

5.1 การย่อหน้าในบรรทัดแรก ใช้ได้ดีกับเนื้อเรื่องที่จัดแบบปรับเต็มแนว การเว้นย่อหน้าในบรรทัดแรก ทำให้เห็นเปรียบเทียบกับกรกนกขอบที่ตรงเท่ากันได้อย่างชัดเจน วิธีนี้ไม่เหมาะกับข้อความที่จัดแบบเรียงชิดขวา เพราะการปล่อยทางด้านขวามักทำให้เกิดความสมดุลกับการเว้นช่องว่างทางซ้าย ถ้าบรรทัดที่มีย่อหน้านั้นสั้นด้วยแล้วจะทำให้ดูเหมือนเป็นการจัดวางให้พอดีตรงกลางคอลัมน์ไปได้อย่างไม่ตั้งใจ

การย่อหน้าในบรรทัดแรกให้ดูดี ต้องเอาความกว้างของคอลัมน์มาพิจารณา
ร่วมด้วย เนื้อเรื่องที่บรรจุอยู่ในคอลัมน์ที่มีความกว้างต่างกัน จะมีความกว้างของย่อหน้า
ต่างกันไปด้วย คอลัมน์ที่แคบย่อมต้องมีย่อหน้าน้อยกว่าคอลัมน์ที่กว้าง ขนาดของย่อหน้า
ไม่มีกฎแน่นอนตายตัว การจะรู้ว่าย่อหน้าควรมีขนาดเท่าไรนั้น ต้องใช้ประสบการณ์ของ
นักออกแบบสิ่งพิมพ์พิจารณาให้เกิดความเหมาะสม ถ้าสังเกตจากสิ่งพิมพ์โดยทั่วๆ ไปจะพบว่า
ความกว้างของย่อหน้าที่ใช้กันจะกว้างประมาณร้อยละ 10-30 ของความกว้างคอลัมน์

5.2 ระยะห่างพิเศษเหนือพารากราฟ ใช้ได้ดีมากกับเนื้อเรื่องที่มีหลายๆ
พารากราฟและมีการจัดแนวบรรทัดแบบจัดชิดซ้าย แต่การใช้ก็มีทั้งวิธีถูกและผิด วิธีที่ผิดคือ
การเว้นว่างใต้พารากราฟแรกไว้ 1 ระยะบรรทัด แล้วเริ่มเนื้อเรื่องในบรรทัดถัดไป รวมเป็น
ความกว้างเท่ากับ 2 ระยะบรรทัด วิธีนี้จะทำให้ระยะห่างระหว่างพารากราฟทั้งสองกว้าง
มากเกินไป ทำให้ดูเหมือนว่าเนื้อเรื่องทั้งหมดกำลังถูกแบ่งออกเป็นตอนๆ ดูขาดเอกภาพ
วิธีที่ถูกต้องคือการเว้นระยะห่างเหนือพารากราฟไว้ประมาณ 1.5 ระยะบรรทัด อย่าให้ถึง 2
ระยะบรรทัดจะดูพอดีและลงตัวมากกว่า

5.3 ข้อควรระวัง เลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือวิธีอย่างอื่น แต่ไม่ควรเลือก
ทั้งสองวิธีพร้อมกัน การย่อหน้าในบรรทัดแรกพร้อมกับการเพิ่มระยะห่างพิเศษระหว่าง
พารากราฟพร้อมกันนั้นแสดงให้เห็นว่าเริ่มฝึกหัดสำหรับการออกแบบสิ่งพิมพ์

ถ้าเลือกย่อหน้าในบรรทัดแรก จงระวังอย่าย่อหน้าในบรรทัดแรกของ
ย่อหน้าที่ถัดจากชื่อเรื่อง เหตุผลในการย่อหน้าบรรทัดแรกก็เพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าเป็น
พารากราฟใหม่ ข้อความที่ตามหลังหัวเรื่องนั้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็น
พารากราฟใหม่ (ไซคซัย เตชพรรุง และวันชัย เตชพรรุง. 2538: 103-113)

5.4 ทางเลือกในการออกแบบบรรทัดแรกของพารากราฟ ถึงแม้ว่า
การใช้ย่อหน้าและการใช้ระยะห่างเหนือพารากราฟจะเป็นวิธีการหลักในการออกแบบ
บรรทัดแรก แต่ยังมีวิธีอื่นๆที่น่าสนใจสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดความหลากหลาย
และเพื่อเป็นการประดับตกแต่งให้สิ่งพิมพ์ดูมีสีสันน่าชมยิ่งขึ้น วิธีการที่เป็นตัวอย่างต่อไปนี้
เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ

5.4.1 การเยื้องหน้า ถ้ามีระยะขอบด้านซ้ายมือของคอลัมน์กว้างพอ
การจัดให้บรรทัดแรกของพารากราฟเยื้องออกมาด้านหน้า จะทำให้พารากราฟดูสะอาดตา
และเกิดการแบ่งแยกอย่างชัดเจน

5.4.2 อักษรเริ่มต้น เหมาะสำหรับใช้กับเนื้อเรื่องที่ไม่สู้จะมีชื่อเรื่อง
อักษรเริ่มต้น(drop cap) เป็นเหมือนสัญลักษณ์กราฟิกที่ช่วยให้เนื้อเรื่องดูมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น
อักษรเริ่มต้นมีอยู่ 3 แบบ คือ แบบฝัง (drop) แบบยกลอย (raise) และแบบแขวน (hang)

5.4.3 เปลี่ยนแบบตัวพิมพ์ การเปลี่ยนแบบตัวพิมพ์ให้ผิดแผกไปจากเนื้อเรื่องหลัก เป็นการดึงความสนใจของผู้อ่านให้กลับมาสู่การอ่านแบบกระชุกกระชวยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่อ่อนล้าจากการอ่านเมื่อสิ้นสุดพารากราฟที่ผ่านมา

5.4.4 สัญลักษณ์กราฟิก การใช้สัญลักษณ์กราฟิกมาไว้ที่จุดเริ่มต้นของพารากราฟ เป็นทางเลือกที่หลากหลายและให้อิสระในการสร้างสรรค์งานสิ่งพิมพ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะสัญลักษณ์กราฟิกมีให้เลือกอย่างอิสระหลายรูปแบบ

<p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัด</p> <p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัด</p>	<p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัด</p> <p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัด</p>	<p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลายวิธี</p> <p>คือการจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลายวิธี</p>
<p><i>เริ่มต้นแบบย่อหน้า</i></p>	<p><i>เริ่มต้นโดยเพิ่มระยะห่างพิเศษ</i></p>	<p><i>เริ่มต้นแบบเยื้องหน้า</i></p>
<p>การจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติ การปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลายรูปแบบเช่น แบบเรียงชิดซ้าย (flush left) แบบเรียงชิดขวา (flush right) แบบเรียงกลาง (flushcentre) และ แบบปรับเต็มแนว (justifi cation)</p>	<p>การจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้น สมมุติการปรับแนวบรรทัด อาจทำได้หลายรูปแบบเช่น แบบเรียง ชิดซ้าย (flush left) แบบเรียงชิด ขวา(flush right) แบบเรียงกลาง (flushcentre) และแบบปรับเต็มแนว (justifi cation)</p>	<p>การจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลายรูปแบบเช่น แบบเรียง ชิดซ้าย (flush left) แบบเรียงชิด ขวา(flush right)แบบเรียงกลาง (flushcentre)และแบบปรับเต็มแนว</p>
<p><i>อักษรเริ่มต้นแบบฝัง</i></p>	<p><i>อักษรเริ่มต้นแบบยกลอย</i></p>	<p><i>อักษรเริ่มต้นแบบแขวน</i></p>
<p><i>ก</i>ารจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้น สมมุติการปรับแนวบรรทัด อาจทำได้หลายรูปแบบเช่นแบบเรียงชิดซ้าย (flush left) แบบเรียงชิด ขวา(flush right) แบบเรียงกลาง (flushcentre) และแบบปรับเต็มแนว (justifi cation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ การจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลาย ☑ รูปแบบเช่นแบบเรียงชิดซ้ายแบบเรียงชิดขวา(flushright)แบบเรียงกลาง(flushcentre)และแบบปรับเต็มแนว (justification) 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ การจัดแนวบรรทัดให้เรียงไล่กันเป็นลำดับลงมาตามแนวเส้นสมมุติการปรับแนวบรรทัดอาจทำได้หลาย ▶▶ รูปแบบเช่นแบบเรียงชิดซ้ายแบบเรียงชิดขวา(flushright)แบบเรียงกลาง(flushcentre)และแบบปรับเต็มแนว (justification)
<p><i>เริ่มต้นแบบเปลี่ยนตัวพิมพ์</i></p>	<p><i>เริ่มต้นแบบใช้สัญลักษณ์กราฟิก (ควรเลือกเพียงแบบเดียว)</i></p>	

ภาพที่ 4.19 ภาพแสดงการเริ่มต้นบรรทัดแรกของพารากราฟ

การออกแบบชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องเป็นทางเข้าที่นำไปสู่เนื้อเรื่อง ผู้อ่านส่วนมากจะเข้าสู่เนื้อเรื่องโดยคำสองสามคำที่วางไว้เหนือพารากราฟที่มีขนาดตัวพิมพ์ใหญ่กว่าหรือสีสะดุดตากว่า สามารถสร้างความอยากรู้อยากเห็นและกระตุ้นให้ผู้อ่านอ่านเนื้อเรื่องที่อยู่ถัดไปได้ ชื่อเรื่องควรมีรูปแบบที่แตกต่างอย่างเด่นชัดจากเนื้อเรื่องที่ตามมา การใช้ชื่อเรื่องจะล้มเหลวเมื่อมันเป็นแค่ขนาดที่ใหญ่กว่าและเข้มกว่าเนื้อเรื่องที่มีหน้าตาเท่านั้น

เนื่องจากชื่อเรื่องนั้นจะปรากฏอยู่อย่างสม่ำเสมอตลอดในเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ จึงจำเป็นต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น เลือกแบบตัวพิมพ์ที่ถูกต้องนี้รวมถึงการเลือกน้ำหนักและความกว้างของตัวพิมพ์ที่ถูกต้องด้วย

1. แบบตัวพิมพ์ที่เหมาะสม

มีวิธีการอยู่ 2 วิธีให้ใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกแบบตัวพิมพ์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ทำชื่อเรื่อง

1.1 แบบคลาสสิก ใช้ตัวพิมพ์ที่เป็น “ตัวแบบหลัก” หรือ “ตัวแบบเลือก” ซึ่งมีความใกล้เคียงกับส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง แต่ให้มีขนาดใหญ่กว่าและเข้มกว่า วิธีแบบคลาสสิกนี้ใช้ได้ดีเมื่อจะสื่อสารอย่างเป็นทางการ สุภาพ และตรงไปตรงมา

1.2 แบบตรงข้าม ใช้แบบตัวพิมพ์ที่แตกต่างไปจากเนื้อเรื่องโดยสิ้นเชิง เป็น “ตัวแบบแปร” อาจมีหัวทึบตัน หัวแฉ่งเร้น หรืออาจไม่มีหัวเลยก็ได้ เพราะชื่อเรื่องแบบนี้ไม่ต้องการแบบตัวพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูงมากนัก แต่ต้องการความโดดเด่นสะดุดตาเป็นอันดับแรก ความอ่านง่ายจึงเป็นคุณสมบัติรอง

เมื่อเลือกแบบตัวพิมพ์สำหรับชื่อเรื่องได้แล้ว ต่อไปก็คือการพิจารณาเรื่องของน้ำหนักและสัดส่วนของตัวพิมพ์ มีข้อให้พิจารณาดังนี้

- ก. ชื่อเรื่องควรเป็นตัวหนา (bold)
- ข. ชื่อเรื่องควรมีสัดส่วนที่แตกต่างไปจากตัวปกติธรรมดา
หมายความว่า เป็นตัวแคบหรือตัวกว้างกว่าปกติก็ได้
- ค. ระยะระหว่างตัวพิมพ์ควรจะแคบกว่าปกติ

วิธีการดังกล่าวนี้ช่วยให้ชื่อเรื่องโดดเด่นแตกต่างจากเนื้อเรื่องอย่างชัดเจน

จากตัวธรรมดา	การออกแบบสิ่งพิมพ์
ทำให้เป็นตัวหนา	การออกแบบสิ่งพิมพ์
ทำให้เป็นตัวกว้าง หรือ ตัวแคบ	การออกแบบสิ่งพิมพ์ การออกแบบสิ่งพิมพ์
ลดช่องว่างระหว่างตัวพิมพ์	การออกแบบสิ่งพิมพ์ การออกแบบสิ่งพิมพ์

ภาพที่ 4.20 ภาพแสดงขั้นตอนการสร้างตัวพิมพ์ที่ใช้เป็นชื่อเรื่อง

2. ขนาดตัวพิมพ์ชื่อเรื่องที่เหมาะสม

เริ่มจากขนาดเท่ากับตัวพิมพ์เนื้อเรื่อง แล้วเพิ่มอย่างเป็นลำดับ คราวละ 2 พอยต์ ตามระดับขนาดของชื่อเรื่อง เช่น ถ้างานสิ่งพิมพ์มีชื่อเรื่องอยู่ 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ใหญ่ที่สุด ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 ลดหลั่นลงมา ชื่อเรื่องระดับที่ 3 ควรมีขนาดตัวพิมพ์เท่ากับ 16 พอยต์ (ถ้าตัวเนื้อเรื่องมีขนาด 16 พอยต์) ดังนั้นชื่อเรื่องระดับที่ 2 จะมีขนาด 18 พอยต์ และชื่อเรื่องระดับที่ 1 จะเป็น 20 พอยต์ แต่ก็ยังไม่ใช้กฎตายตัว การตัดสินใจสุดท้ายยังคงเป็นการลองผิดลองถูก และใช้ประสบการณ์เป็นตัวตัดสินความเหมาะสม

ชื่อเรื่องระดับที่ 1 = 20 พอยต์ ตัวหนา	<p>ชื่อเรื่องระดับที่ 1 เริ่มจากขนาดเท่ากับตัวพิมพ์เนื้อเรื่อง แล้วเพิ่มอย่างเป็นลำดับ คราวละ 2 พอยต์ ตามระดับขนาดของชื่อเรื่อง เช่น ถ้าในงานสิ่งพิมพ์มีชื่อเรื่อง อยู่ 3 ระดับ</p> <p>ชื่อเรื่องระดับที่ 2 ชื่อเรื่องระดับที่ 2 และระดับที่ 3 ลดหลั่นลงมา ชื่อเรื่อง ระดับที่ 3 ควรมีขนาดตัวพิมพ์เท่ากับ 16 พอยต์ (ถ้ากำหนด ตัวเนื้อเรื่องไว้ที่ 16 พอยต์) ดังนั้นชื่อเรื่องระดับที่ 2 จะมีขนาด 18 พอยต์ แล้วชื่อเรื่องระดับที่ 1 จะเป็น 18 พอยต์ แต่ก็ยังไม่ใช้กฎตายตัว</p> <p>ชื่อเรื่องระดับที่ 3 ชื่อเรื่องระดับที่ 3 ควรมีขนาดตัวพิมพ์เท่ากับ 16 พอยต์ (ถ้ากำหนดตัวเนื้อเรื่องไว้ที่ 16 พอยต์) ดังนั้นชื่อเรื่องระดับที่ 2 จะมีขนาด 18 พอยต์ แล้วชื่อเรื่องระดับที่ 1 จะเป็น 18 พอยต์</p>
ชื่อเรื่องระดับที่ 2 = 18 พอยต์ ตัวหนา	
ชื่อเรื่องระดับที่ 3 = 16 พอยต์ ตัวหนา	
เนื้อเรื่อง = 16 พอยต์	

ภาพที่ 4.21 ชื่อเรื่องที่ลดหลั่นกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะเนื้อเรื่องได้ชัดเจนขึ้น

3. ระยะเวลาบรรทัดที่เหมาะสม

นักออกแบบสิ่งพิมพ์มือใหม่มักจะไม่ใช่ใจในเรื่องระยะเวลาบรรทัดของชื่อเรื่อง ปล่อยให้เป็นที่ของคอมพิวเตอร์กำหนดระยะเวลาบรรทัดให้โดยอัตโนมัติ (leading auto) เมื่อชื่อเรื่องมีขนาดใหญ่ขึ้น ระยะเวลาบรรทัดก็กว้างมากขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้เกิดช่องว่างใต้ชื่อเรื่องกว้างมากกว่าปกติจนเกินงาม เกิดการแบ่งแยกกันระหว่างชื่อเรื่องและเนื้อเรื่อง ที่ตามมา “ระยะเวลาบรรทัดที่ถูกต้องนั้นจะต้องมีขนาดเท่ากับระยะเวลาบรรทัดของเนื้อเรื่อง” จุดนี้ถือเป็นหลักที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะการมีระยะเวลาบรรทัดมากกว่า 1 แบบเกิดขึ้นในงานสิ่งพิมพ์ จะส่งผลความผิดพลาดต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ไปถึงเส้นบรรทัด ระบบตาราง ตลอดจนเอกภาพในการจัดวางองค์ประกอบของสิ่งพิมพ์

4. การจัดแนวบรรทัดที่เหมาะสม

เป็นการยากมากในการจัดวางชื่อเรื่องให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษด้วยเครื่องพิมพ์ดีด บางครั้งจำเป็นต้องคำนวณ บวก ลบ คูณ หาร แต่ก็ยังหาตำแหน่งที่ถูกต้องไม่ได้ คอมพิวเตอร์ได้ช่วยขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไป การจัดชื่อเรื่องให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษหรือกลางคอลัมน์เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายมาก จนทำให้มีการใช้การจัดกึ่งกลางหน้านั้นมากเกินไป ชื่อเรื่องอยู่กึ่งกลางหน้ามีที่ใช่เฉพาะ ไม่ได้ใช้กับทุกๆ ที่ ชื่อเรื่องที่จัดกึ่งกลางหน้านั้นเหมาะสำหรับการออกแบบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการแสดงถึงความคลาสสิก การอนุรักษ์ และภาพลักษณ์ที่เป็นทางการ

มีปัญหาอยู่หลายอย่างที่เกิดขึ้นเมื่อใช้ชื่อเรื่องที่อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ เปรียบเทียบกับข้อดีเมื่อจัดชื่อเรื่องให้อยู่ชิดซ้าย คือ

ช่องว่างถูกปล่อย เมื่อชื่อเรื่องจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ช่องว่างทั้งด้านซ้ายและด้านขวาจะมีเท่ากัน ขณะที่ชื่อเรื่องจัดชิดซ้าย จะทำให้เกิดช่องว่างทั้งหมดที่ด้านขวา ช่องว่างที่รวมอยู่ทางด้านขวาชุดเดียว ให้ผลดูดีกว่าการมีช่องว่างเล็กๆ ที่เกิดจากการจัดกึ่งกลาง

ความสับสน ชื่อเรื่องกึ่งกลางหน้ากระดาษที่มีขนาดยาวมากจนขยายไปเกือบจะเต็มหน้า จะทำให้ผู้อ่านสงสัยว่าตั้งใจให้ชื่อเรื่องยาวไปจนเต็มหน้ากระดาษ หรือเกิดการผิดพลาดในการเว้นระยะห่างระหว่างหัวบรรทัดและท้ายบรรทัด ความกำกวมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเมื่อชื่อเรื่องจัดชิดซ้าย

จุดการจัดวางที่กระจัดกระจาย ผู้อ่านมักจะกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของบรรทัดเอาไว้ในใจเพื่อการค้นหาชื่อเรื่องในลำดับต่อไป แต่เมื่อพบว่าตำแหน่งถูกเปลี่ยนไป ผู้อ่านจะเริ่มสับสนต่อการออกแบบของงานสิ่งพิมพ์ชิ้นนี้ แต่จุดเริ่มต้นของชื่อเรื่องที่ยึดชิดซ้ายจะอยู่ที่เดิมเสมอ ทำให้ผู้อ่านสามารถหาชื่อเรื่องพบโดยสะดวก

การออกแบบหัวเรื่อง

หัวเรื่องเป็นกลุ่มของตัวพิมพ์ที่สำคัญที่สุดในงานสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น หัวเรื่องเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มในการนำผู้อ่านให้สับสนเข้าไปยังส่วนต่างๆ ของเนื้อเรื่องในสิ่งพิมพ์ จากหัวเรื่องไปสู่ชื่อเรื่อง จากชื่อเรื่องไปสู่เนื้อเรื่องตามลำดับ ถ้าหัวเรื่องไม่น่าสนใจ การอ่านแบบต่อเนื่องก็จะไม่เกิดขึ้น การออกแบบหัวเรื่องให้มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (ประจักษ์ พรประเสริฐถาวร. 2539: 95-126)

เพราะว่าหัวเรื่องมีเพียงหนึ่งเดียว จึงไม่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กลมกลืนกับส่วนอื่นๆ มากนัก แนวคิดในการออกแบบจึงทำได้หลายทิศทาง แต่จุดบรรจบสุดท้ายของทิศทางที่หลากหลายก็จะมาพบกันที่ “ความแปลกแตกต่าง (contrast)” เพราะความแปลกแตกต่างนอกจากจะทำให้เกิดความสวยงามแล้ว ยังช่วยเสริมให้งานสิ่งพิมพ์ดูน่าสนใจ การออกแบบหัวเรื่องให้เกิดความแปลกแตกต่างมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การดำเนินการออกแบบขั้นต้น

เป็นการเตรียมพร้อมหรืออุ่นเครื่องก่อนเข้าสู่การสร้างความแปลกแตกต่างอย่างจริงจัง มีข้อปลีกย่อยตามลำดับดังนี้

1.1 แบ่งหัวเรื่องออกเป็น 2 ส่วน การแบ่งหัวเรื่องออกเป็น 2 ส่วนทำให้เกิดหัวเรื่องระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เลือกใช้ตัวพิมพ์แบบแปร และจัดแนวบรรทัดให้ชิดไปด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้ง่ายต่อการสร้างความแปลกแตกต่าง ในขั้นตอนต่อไป

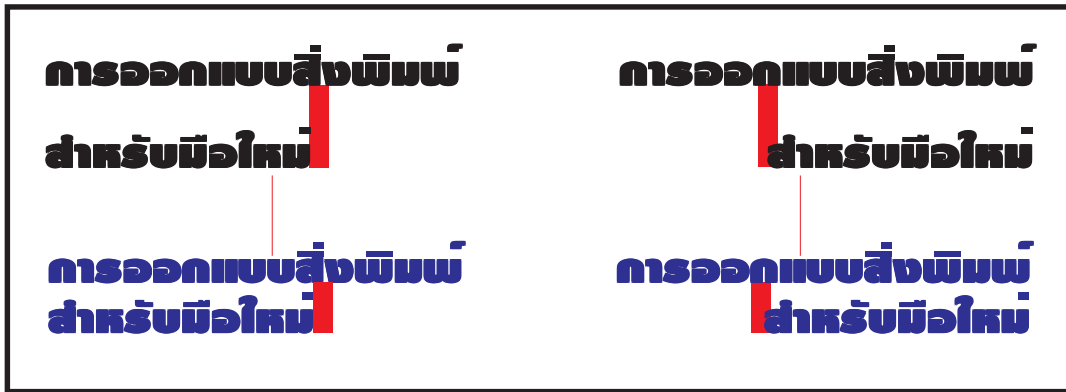
“การออกแบบสิ่งพิมพ์สำหรับมือใหม่”

**การออกแบบสิ่งพิมพ์
สำหรับมือใหม่**

**การออกแบบสิ่งพิมพ์
สำหรับมือใหม่**

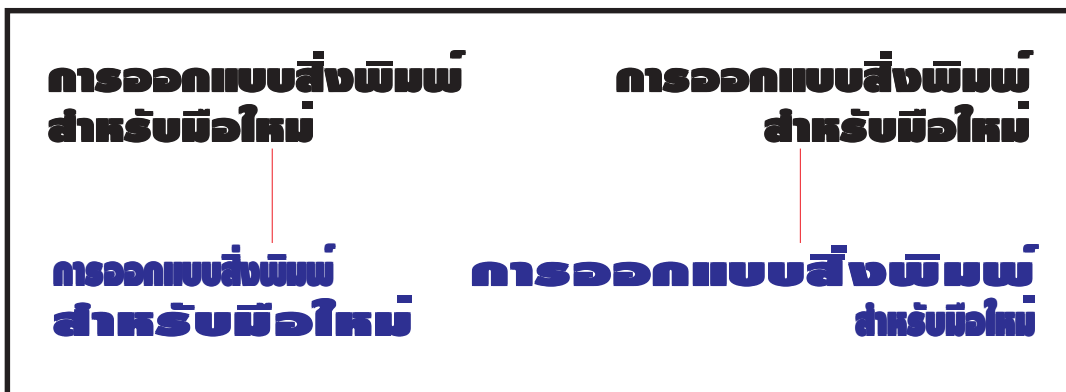
ภาพที่ 4.23 หัวเรื่องที่มี 2 บรรทัด ทำให้มีทางเลือกในการออกแบบมากขึ้น

1.2 ใช้ระยะบรรทัดแคบ ๆ ไม่ว่าหัวเรื่องจะมีขนาดใหญ่เท่าใดก็ตาม ระยะบรรทัดของหัวเรื่องควรมีขนาดเท่ากับระยะบรรทัดของตัวพิมพ์ที่เป็นเนื้อเรื่อง เพื่อให้หัวเรื่องทั้ง 2 ส่วนจะอยู่ใกล้ชิดกันแบบมีเอกภาพ ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ต้องใช้ระยะบรรทัดที่มากกว่าระยะบรรทัดของตัวพิมพ์ที่เป็นเนื้อเรื่อง ให้เพิ่มระยะบรรทัดแบบเป็นทวีคูณกับระยะบรรทัดเนื้อเรื่อง

ภาพที่ 4.24 ระยะบรรทัดที่แคบ จะทำให้หัวเรื่องทั้ง 2 บรรทัดมีเอกภาพมากขึ้น

1.3 ใช้สัดส่วนตัวพิมพ์ที่ไม่ธรรมดา การทำหัวเรื่องให้เป็นตัวกว้างหรือตัวแคบมากกว่าปกติ จะทำให้หัวเรื่องดูโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.25 สัดส่วนของตัวพิมพ์ที่กว้างหรือแคบกว่าปกติ จะทำให้หัวเรื่องดูโดดเด่นและแตกต่างจากเนื้อเรื่องอย่างชัดเจน

2. การออกแบบให้เกิดความแปลกแตกต่าง

การสร้างความแปลกแตกต่างให้เกิดขึ้นกับหัวเรื่องทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีมีหลักการแตกต่างกันออกไปดังนี้

2.1 ความแปลกแตกต่างด้านขนาด การสร้างความแปลกแตกต่างด้านขนาดต้องทำให้ปรากฏอย่างโดดเด่นและชัดเจน การจัดตัวพิมพ์ขนาดใหญ่คู่กับตัวพิมพ์ขนาดเล็กเพื่อให้เกิดความแปลกแตกต่างจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ไม่ควรสร้างด้วยตัวพิมพ์ขนาด 22 พอยต์ กับ 24 พอยต์ หรือขนาด 24 พอยต์ กับ 26 พอยต์ บ่อยครั้งที่การกระทำดังกล่าวจะกลายเป็นความไม่เข้ากัน ถ้าจะสร้างความแปลกแตกต่างให้กับหัวเรื่องทั้ง 2 ระดับ ต้องทำให้เห็นอย่างชัดเจนกระจ่างตา

2.2 ความแปลกแตกต่างด้านน้ำหนักของตัวพิมพ์ น้ำหนักของตัวพิมพ์ หมายถึง ความหนาของเส้นตัวพิมพ์ ตัวพิมพ์ในสกุลเดียวกันมักจะมีหลายน้ำหนักแตกต่างกัน เช่น ตัวธรรมดา ตัวหนา ตัวบาง เป็นต้น เมื่อต้องผสมตัวพิมพ์หลายน้ำหนักเข้าด้วยกัน จงเน้นให้ปรากฏอย่างชัดเจน มิเช่นนั้นจะทำให้เกิดความสงสัยว่า “ทำไปทำไม”

2.3 ความแปลกแตกต่างด้านรูปทรง รูปทรงของตัวพิมพ์หรืออีกนัยหนึ่งก็คือรูปร่างของตัวพิมพ์ ที่อาจจะมีการสร้างเส้นลำตัวเหมือนกัน แต่แตกต่างกันเรื่องทรวดทรงองค์เอว

2.4 ความแปลกแตกต่างด้านทิศทาง การให้ความหมายของคำว่า “ทิศทาง” หมายถึง การจัดตัวพิมพ์ให้หมุนเอียงไปตามมุมต่างๆ ที่ไม่อยู่ในแนวระนาบ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงไว้เสมอก็คือจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่า “ทำไมค่าๆ นั้นจึงต้องวางมุมเอียงทำแล้วเป็นการเพิ่มความสวยงามหรือเพื่อสื่อสารความหมาย”

2.5 ความแปลกแตกต่างด้านสี สีโทนร้อนจะพุ่งเข้าสู่ความสนใจของผู้อ่านทันที ผู้อ่านมักจะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับสีโทนร้อน ดังนั้นจึงควรใช้สีแดงในปริมาณน้อยเพื่อสร้างความแปลกแตกต่าง ในทางกลับกันสีโทนเย็นจะทำให้ถอยห่างจากสายตาและผู้อ่านสามารถละสายตาออกจากสีโทนเย็นได้ง่าย ความหมายที่แท้จริงคือจำเป็นต้องใช้สีโทนเย็นในปริมาณที่มากกว่าเพื่อสร้างความแปลกแตกต่างให้สัมฤทธิ์ผล

ความแปลกแตกต่างด้าน ขนาดตัวพิมพ์	การออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับมือใหม่
ความแปลกแตกต่างด้าน น้ำหนักตัวพิมพ์	การออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับมือใหม่
ความแปลกแตกต่างด้าน รูปทรง	การออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับมือใหม่
ความแปลกแตกต่างด้าน ทิศทาง	การออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับมือใหม่
ความแปลกแตกต่างด้าน สี	การออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับมือใหม่

ภาพที่ 4.26 ภาพแสดงการออกแบบหัวเรื่องให้เกิดความแปลกแตกต่างทั้ง 5 วิธี

ภาพที่ 4.27 ภาพแสดงการบูรณาการความแปลกแตกต่างให้กับหัวเรื่องหนึ่งๆ ซึ่งทำได้มากกว่า 1 วิธี ขึ้นอยู่กับการสร้างสรรค์ของนักออกแบบสิ่งพิมพ์

สรุป

รูปแบบของตัวอักษรมีวิวัฒนาการมายาวนานจากการเขียนด้วยมือจนมาสู่การเรียงพิมพ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน นักออกแบบสิ่งพิมพ์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษรและตัวพิมพ์ให้เข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสิ่งพิมพ์ให้เกิดภาพลักษณ์ที่ถูกต้องตามจุดประสงค์ของการสื่อสาร

ข้อควรจำ

1. ตัวอักษรที่มนุษย์เขียนขึ้นเพื่อใช้สื่อสารแทนคำพูด เรียกว่าตัวอักษร เมื่อตัวอักษรนั้นถูกนำมาสร้างให้ได้จำนวนมากๆ เพื่อการผลิตสิ่งพิมพ์ จะเรียกว่าตัวพิมพ์ การจัดหรือออกแบบตัวพิมพ์เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับงานพิมพ์จะเรียกว่าการเรียงพิมพ์
2. การเรียงพิมพ์มีพัฒนามาเป็นลำดับตั้งแต่การเรียงพิมพ์ด้วยวิธีแกะไม้ การเรียงพิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ที่หล่อจากโลหะ การเรียงพิมพ์ด้วยแสง และการเรียงพิมพ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. ตัวพิมพ์แต่ละแบบจะให้ภาพลักษณ์ในการสื่อสารแตกต่างกันออกไป การออกแบบสิ่งพิมพ์ต้องเลือกแบบตัวพิมพ์ให้ตรงกับภาพลักษณ์ที่ต้องการจะสื่อสาร

4. แบบของตัวพิมพ์ตามมาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มี 3 แบบ คือ “ตัวแบบหลัก” “ตัวแบบเลือก” และ “ตัวแบบแปร”

5. ตัวพิมพ์แสดงบทบาท ใน 3 ลักษณะ คือ เป็น “หัวเรื่อง” เพื่อดึงดูดผู้อ่านให้สนใจในตัวสิ่งพิมพ์และพร้อมที่จะสืบค้นเข้าไปยังส่วนต่างๆ ของสิ่งพิมพ์ เป็น “ชื่อเรื่อง” เพื่อบ่งบอกถึงการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นเรื่องต่างๆ หลากๆ เรื่อง และเป็น “เนื้อเรื่อง” เพื่อการอ่านที่ชัดเจนต่อเนื่องยาวนาน

6. ลักษณะของตัวพิมพ์ “หัวเรื่อง” ควรเป็นตัวแบบแปร มี 2 ระดับ คือ หัวเรื่องระดับที่ 1 และหัวเรื่องระดับที่ 2 เพื่อให้ง่ายต่อการสร้างความแปลกแตกต่าง

7. ลักษณะของตัวพิมพ์ “ชื่อเรื่อง” ควรเป็นตัวพิมพ์แบบเลือกหรือแบบแปรขนาดใหญ่กว่าเนื้อเรื่องเป็นระดับไปคร่าวละ 2 พอยต์ และมีสีเส้นที่แตกต่างเพื่อความชัดเจน มีระยะบรรทัดเท่ากับเนื้อเรื่อง จัดแนวบรรทัดแบบเรียงชิดซ้าย

8. ลักษณะของตัวพิมพ์ “เนื้อเรื่อง” ควรเป็นตัวพิมพ์แบบหลัก ขนาด 14 – 16 พอยต์ มีระยะบรรทัดมากกว่าขนาดตัวพิมพ์อยู่ 1 – 3 พอยต์ จัดแนวบรรทัดแบบเรียงชิดซ้ายหรือแบบปรับเต็มแนว แต่ละแนวบรรทัดไม่ควรจะยาวหรือสั้นเกินไป

เอกสารอ้างอิง

โชคชัย เตชพรรุ่ง และวันชัย เตชพรรุ่ง. (2538). *แรกเริ่มเรียนรู้ เรื่อง Desktop publishing & design*. กรุงเทพฯ: เอช. เอ็น. กรุ๊ป.

ธวัชชัย ศรีสุภาพ. (2549). *ฟอนต์ไหนดี?*. กรุงเทพฯ: มาร์เก็ต.

ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. (2539). *หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งพิมพ์*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การออกแบบทางการพิมพ์*. (หน้า 45-117). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2540). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2532). กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2537). *แบบตัวพิมพ์ไทย*.

กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

สันติ คุณประเสริฐ. (ม.ป.ป.). *การออกแบบตัวอักษร*. ม.ป.ท.